

Od oporavka na krilima izvoza do disperziranog rasta u SIE u 2011.

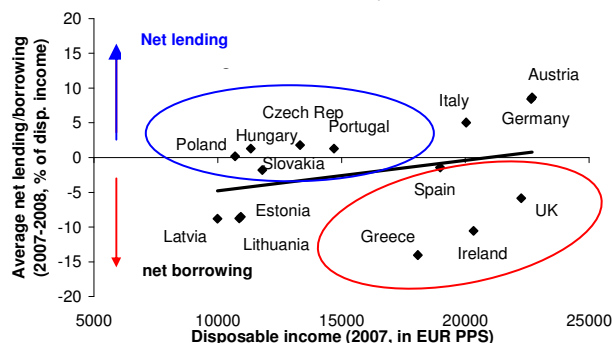
- **Potrošnja u SIE sljedeće će godine realno rasti za oko 1% – 2,5% na godišnjoj razini**
- **Trenutno gospodarsko oživljavanje na krilima izvoza vremenom će se uravnotežiti uslijed povećane potrošnje**
- **Rast potrošnje u zemljama SIE u idućim će godinama biti manje osjetljiv uslijed održivog omjera štednje te omjera neto zaduživanja/kreditiranja**
- **Područje SIE bit će predvodnik u globalnoj konkurentnosti radne snage zahvaljujući niskim troškovima rada i očekivanim reformama tržišta rada**

“Uzevši u obzir jako usporavanje rasta kredita i obrat u neto zaduživanju u posljednje dvije godine, potreba za daljnje prilagodbe u omjerima štednje fundamentalno je manja u zemljama SIE”, kaže Juraj Kotian, suvoditelj Makroistraživanja za SIE u Erste grupi. “Potrošnja će stoga snažno ovisiti o rastu raspoloživog prihoda, za kojeg očekujemo da sljedeće godine u regiji na godišnjoj razini realno poraste za oko 1% - 2,5%, podržavajući tako rast stope BDP-a”. Jedina iznimka je Rumunjska, u kojoj će viša stopa inflacije (uslijed više stope PDV-a) realne raspoložive prihode sljedeće godine sniziti za 0,8% na godišnjoj razini. “Zbog toga očekujemo postupno balansiranje gospodarskoga oživljavanja koje je trenutno vođeno samo rastom izvoza. Nadalje, održivi omjeri štednje i omjeri neto zaduživanja i kreditiranja trebali bi rast potrošnje u SIE učiniti manje osjetljivim u godinama koje dolaze”.

Međunarodna trgovina opet je u porastu, ali još ispod razina prije krize

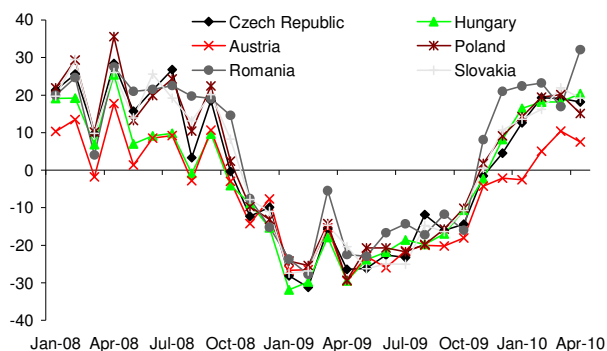
Usporavanje vanjske trgovine u kasnoj 2008. i 2009. pogodilo je uglavnom izvozno orijentirana gospodarstva kao što su slovačko, mađarsko i češko. Nakon što je doseglo dno u prvome tromjesečju 2009, izvozne statistike mnogih zemalja SIE posljednjih mjeseci pokazuju dvoznamenkasti rast na godišnjim razinama te je upravo izvoz trenutno glavni stup gospodarskog oporavka, iako je, gledano jedinično, još uvijek ispod razine prije krize. Hitna potreba fiskalne konsolidacije u EU povećava zabrinutost za buduću snagu oporavka koji počiva na izvozu.

Prosječan omjer neto zaduživanja/kreditiranja (% raspoloživog dohotka) nasuprot raspoloživom dohotku po glavi stanovnika (u paritetu kupovne moći)

Izvor: Eurostat, Istraživanja Erste grupe

Izvoz, godišnja promjena u %

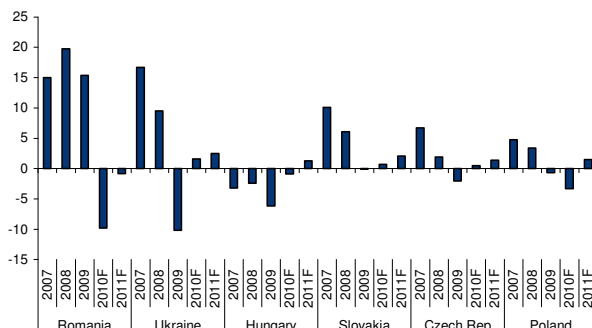
Izvor: Eurostat, Istraživanja Erste grupe

Realna konvergencija dohotka viša je i manje volatilna u usporedbi s nominalnim BDP-om te je dosegnula oko 50% - 80% prosjeka EU

Unatoč mnogo bržem nominalnom rastu u zemljama SIE nego u naprednim gospodarstvima¹, BDP po glavi stanovnika u eurima ostaje daleko ispod BDP-a po glavi u naprednim gospodarstvima, dosežući tek oko petine ili polovine prosjeka eurozone (gledano prema euru po tržišnim deviznim tečajevima)². Također, unutar područja SIE postoje velike razlike, pa je tako Češka najbogatija zemlja u regiji, dok su Rumunjska, Srbija i Ukrajina na suprotnome kraju ljestvice. Ipak, za kućanstva je važniji BDP prema paritetu kupovne moći izračunatom prema deviznom tečaju nego BDP u eurima, jer on odražava razlike u razinama cijena pojedinih nacionalnih gospodarstava te prigušuje

učinak promjenjivih tržišnih deviznih tečajeva na kupovnu moć (osim ako se ne odraze dalje na potrošačke cijene). "S obzirom na nižu razinu cijena u zemljama SIE (posebno u uslužnome sektoru), razina dohotka mjerena BDP-om po glavi stanovnika u standardu kupovne moći značajno je viša, za oko 50% - 80% prosjeka EU", ističe Kotian. "Stoga je realna konvergencija dohotka bila brža i manje volatilna u usporedbi s nominalnim BDP-om (prema tržišnim deviznim tečajevima)."

Stvarni raspoloživi dohodak, godišnja promjena (%)

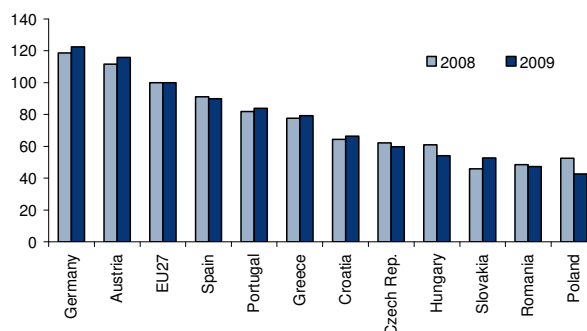

Izvor: AMECO, Istraživanja Erste grupe

Zemlje SIE imaju veliku priliku u troškovima rada i izazovima reformi tržišta rada

Zaposlenost³ je na području SIE pala za oko 1% - 4% (uz izuzetak Poljske, gdje je zaposlenost u 2009. rasla), dok su najveći padovi unutar EU (od 7% do 13%) zabilježeni u onim zemljama gdje su cijene nekretnina prethodno nerealno napuhane u okolnostima vanjskih nestabilnosti, a vlade nisu uspjele napraviti prilagodbu slabljenjem valuta (baltičke zemlje, Irska i Španjolska). Podaci o zaposlenosti pod sezonskim utjecajem već upućuju na stabilizaciju⁴, ali na godišnjoj razini prosječna će zaposlenost u 2010. biti u padu. "Budući oporavak zapošljavanja u velikoj će mjeri ovisiti o globalnoj konkurentnosti radne snage i strukturnim promjenama na tržištu rada. Tu vidim velike mogućnosti za područje SIE u smislu troškova i izazova reformi na tržištu rada", smatra Kotian. Jedinični troškovi rada u zemljama SIE značajno su niži u usporedbi s prosjekom EU i stopa radne snage u ukupnom stanovništvu može se povećati uklanjanjem prepreka koje neke građane sprječavaju da postanu dijelom radne snage (Mađarska, Rumunjska).

Jedinični troškovi rada (EU27=100)

Izvor: AMECO, Istraživanja Erste grupe

¹ BDP po glavi stanovnika mjereno euru udvostručio se u velikoj većini zemalja SIE, a u Rumunjskoj i Slovačkoj se utrostručio u posljednjem desetljeću, dok je u istome razdoblju u EU BDP po glavi stanovnika povećan tek za četvrtinu.

² Ukrajina značajno odskaka od regije BDP-om po glavi stanovnika u eurima koji je manji od 10% prosjeka EU.

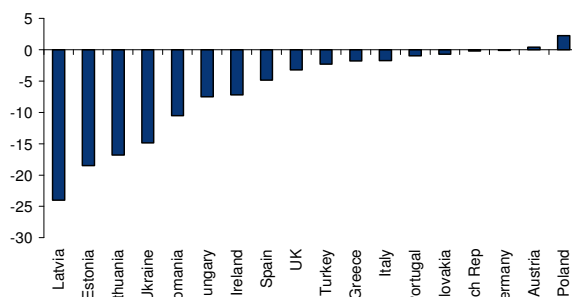
³ Za izračun izravnog utjecaja gubitka radnih mjesta na raspoloživi dohodak, važniji je faktor apsolutnog broja zaposlenih, više nego stopa nezaposlenosti. Oni su usko povezani, ali na stopu nezaposlenosti jako utječe stopa radne snage u ukupnom stanovništvu, dok se zanemaruje učinak rastuće radno sposobne populacije, pa stoga i zaposlenosti.

⁴ U Rumunjskoj se očekuje rast nezaposlenosti jer je vlada najavila znatne rezove troškova, ponajprije uslijed smanjenja broja zaposlenih u javnom sektoru.

Raspoloživi dohodak kućanstava⁵ u SIE je oko 65% BDP-a i očekuje se da u 2010. poraste za 1% – 2,5% (unatoč Rumunjskoj)

Raspoloživi dohodak, koji u prosjeku odgovara 65% BDP-a nedavno je doživio udarac od strane rastuće nezaposlenosti te erozije ostalih prihoda (najamnine, dobiti, prihodi od kamata). “Kako je negativan učinak pogoršanog stanja na tržištu rada djelomično ublažen manjim rastom mirovina i ostalih socijalnih povlastica, raspoloživi dohodak smanjen je manje nego što bi se očekivalo zbog pada zaposlenosti”, pojašnjava Kotian. “Uzimajući u obzir rastuću produktivnost, solidne izgleda za rast primanja u privatnome sektoru i približavanje očekivanom vrhuncu nezaposlenosti, mi očekujemo da će sljedeće godine raspoloživi dohodak porasti za oko 1% - 2,5%”. U Rumunjskoj, gdje je vlada odobrila ambiciozne mjere štednje (među kojima je i 5-postotno podizanje stope PDV-a), realni rast raspoloživog

Potrošnja domaćinstava, godišnja promjena (% , 2009)

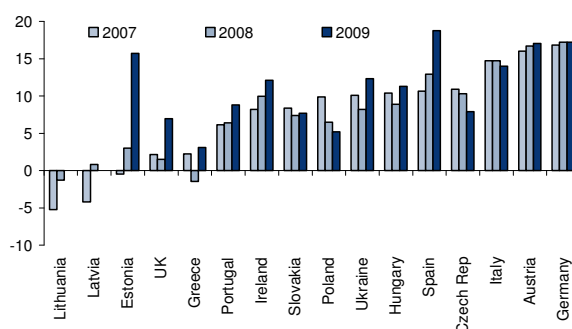
Source: Eurostat, Erste Group Research

dohotka i sljedeće će se godine ispisivati crvenim

Veći pad potrošnje kućanstava uslijed rasta stope štednje

“Razlog zbog kojeg je pad potrošnje kućanstava bio mnogo veći u usporedbi s dinamikom raspoloživog dohotka u mnogim zemljama leži u činjenici da su kućanstva nepotrošeni dio svog raspoloživog dohotka odvajala za štednju”, objašnjava Kotian. U zemljama s vrlo niskim stopama štednje, kao što su zemlje Balkana i Baltika⁶, al i u mnogim naprednim gospodarstvima, kao što su Španjolska i Vel. Britanija bilo je nužno smanjiti neto zaduživanje. U onim zemljama gdje su kućanstva bila u plusu ili barem u uravnoteženom odnosu prihod-potrošnja, poput Češke i Poljske, potrošnja je doživjela manji udar uslijed gospodarskog usporavanja, budući da su si one mogle priuštiti stimuliranje potrošnje privremenim smanjenjem stope štednje. Neto zaduživanje, koje je dodavalo još oko 15% raspoloživog dohotka i u velikoj se mjeri koristilo u Grčkoj i zemljama snažnog rasta tržišta nekretnina proteklih godina (Irska, Španjolska, Baltik), značajno je smanjeno što je utjecalo na znatno smanjenje potrošnje i investicija kućanstava.

Promjene stopa štednje (% raspoloživog dohotka)

Izvor: Eurostat, Istraživanja Erste grupe

⁵ Raspoloživi dohodak kućanstava predstavlja najprikladniju mjeru kojom se može objasniti kratkoročne fluktuacije u prihodu kućanstava, zato što uzima u obzir sve prihode jednog kućanstva, od socijalnih naknada, preko dobiti i najamnina do prihoda od kamata, dok se direktni porezi odbijaju od ukupnog dohotka.

⁶ Prema preliminarnim podacima rumunjske statističke agencije, Rumunjska je doživjela značajnu izmjenu stope štednje, od oko -5% u 2008. do 20% in 2009. Ipak, najnoviji službeni podaci Eurostata odnose se tek na 2007. pa će se prije spomenute brojke vjerojatno morati revidirati.

Istraživanja Erste grupe:

Juraj Kotian (suvoditelj Makroistraživanja za SIE)

Tel: +43 50100 – 17357

juraj.kotian@erstegroup.com

Odnosi s medijima:

Hana Cygonková (voditeljica Vanjskih komunikacija)

Tel: +43 50100 - 11675

hana.cygonkova@erstegroup.com

Alina Costache (Group Press Officer)

Tel: +43 50100 - 11681

alina.costache@erstegroup.com

Doris Hartl (Group Press Officer)

Tel: +43 50100 - 11676

doris.hartl@erstegroup.com

Erste Group, 1010 Wien, Graben 21, Fax: +43 50100 – 19849

Ovo je priopćenje u engleskoj verziji dostupno i na našoj internetskoj stranici: www.erstegroup.com/pressrelease.